

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Controversia Vnica. De sensu conclusionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

est: vt ex hac in re creata existente veluti notiore canobis innotesceret, quæ diuina actio est, & Dei substantia cum relatione ad creaturas, vt dicitur in *frã art. 3 ad primum.*

Forma Textus.

CONC. est. Creatio est ex non ente, quod est nihil. Probatur. Emanationi totius entis vniuersalis à primo principio nullum ens præsupponitur; Sed creatio est emanatio totius entis, & idem est nihil, quod nullum ens; ergo creatio est ex non ente, quod est nihil. Probatur maior; quia duplex est emanatio, scilicet entis particularis ab aliquo particulari agente, & totius entis à causa vniuersali: at quod procedit secundum emanationem particularem, non præsupponitur emanationi; ergo in emanatione totius entis vniuersalis à primo principio nullum ens præsupponitur. Minor huius argumenti probatur inductiue; quia, si generatur homo, non fuit prius homo, sed homo fit ex non homine, & album ex non albo. Minor autem principalis argumenti declaratur ex distinctione prædicta, & differentia inter emanationem particularem, & vniuersalem, quæ nomine creationis designamus.

Expositio Textus.

AD huius articuli declarationem pertinent ea, quæ latè scribit Caiet. *suprà q. præced. a. 2. & Ferrar. in 2. cont. gent. cap. 16.*

CONTROVERSIA VNICA.

De sensu conclusionis.

Sententia
Expositio.

MOLINA sequens Dur. in 2. dist. 1. q. 1. dicit tria. Primum est particulam ex in conclusione positam exponendam esse negatiue, ita vt sensus conclusionis sit: creatio est ex non ente, siue ex nihilo, id est non de aliquo. Secundum est Eandem particulam non denotare nihilum esse materiam, ex qua res fiant per creationem: cum id contradictionem implicet. Tertium est: Eandem particulam non denotare habitudinem, siue ordinem ad terminum à quo, quasi præcedere debeat terminum ad quem.

Zumel. in *frã quaest. 65. art. 3.* declarans quid sit creatio, docet dictam præpositionem ex dicere ordinem non affirmatiuum, sed negatiuum.

Sed oppositum affirmat S. D. *hic ad 3. Capr. in 2. dist. 1. q. 2. ad argumenta Dur. contra quartam concl. & Caiet. hic,* quem alij sequuntur expositores.

Sciendum est primò ex D. Thom. de pot. q. 3. a. 1. ad 16. ex opposito priuatiue fieri aliquid, id quomodo fit est eius oppositum dupliciter, scilicet per se & ad aliquid ex per accidens: sed alia & alia ratione; Nam si oppositum, ex non ente, tam per se, quam per accidens, videtur esse infiguratum. Si verò præpositio ex denotet ordinem, fit aliquid ex opposito per se, & hoc modo priuatio dicitur esse principium per se fieri, sed non effici: & sic etiam di-

clufionis, id est, post nihil.

Ad cuius euidenciam recolenda est doctrina Arist. in primo Physic. text. 76. quam explicat supra Caietanus in præcedenti quaestione art. 2. Illud nimirum fieri per se, cuius ratio factioñe non præfuit immediate: Id verò fieri per accidens, cuius ratio præerat, antequam fieret; Exempli gratia, fit per se coloratum ex non colorato: fit verò per accidens coloratum ex nigro, quando fit album, eo quia in nigro præfuit coloratum. Cuius differentie Philosophus in eo textu rationem adducit, quòd nullius agentis intentio fit facere, quòd iam est, sed efficere, vt de nouo fit, quod ante non erat. Si namque id solum agens intenderet, quod existit, nequaquam ageret, ne frustra laboraret. Quemadmodum itaque singularum genera, sic & ipsum ens fieri potest ab agente dupliciter. Vno modo per accidens, quando nimirum præfuit ens, cum scilicet efficitur vnum ens ex altero, sicut album vel coloratum ex nigro: Alio modo per se, quando fit ex non ente, seu ex nihilo, id est post nihil: sicut per se fit coloratum ex non colorato, vt hic etiam significat S. D. in probatione conclusionis inferens in emanatione totius entis à primo principio nullum ens præsupponi. Sicut in emanatione particulari quod fit non præsupponitur, & cum generatur homo, non fuit prius homo, sed homo fit ex non homine, & album ex non albo. Similiter itaque totius entis productio fit ex non ente.

Quid autem hic nomine totius entis significetur, explicat optimè Caiet. dicens totum ens dupliciter sumi posse: Vno modo pro totius entis participati latitudine: & sic idem est quod totum vniuersum, & sic dicitur Deus totum ens ex nihilo creasse, quia simul totum hoc vniuersum nullo prorfus ente finito præexistente produxit. Alio modo pro aliquo particulari ente toto Sincategorematicè, id est quo ad omnia & singula ad illud intrinsecè pertinentia. Et in hoc sensu, si fieret à Deo nouus Angelus, diceretur hoc totum ens à Deo productum & creatum; quia de nihilo sui, id est post nihil sui factum esset hoc ens. Et eadem ratione creari dicitur anima intellectiua; quoniam, etsi fiat in corpore veluti in subiecta materia, fit tamen ex nihilo sui, id est post nihil sui, quia nihil eius præfuit in materia, nec ab ea dependet in esse: sed vt Philosophus ait in 2. de partibus anim. cap. 1. mens inter formas animantium sola diuina est, & de foris venit, secum afferens substantentiam, ac esse & ea corpori communicans. Eandem doctrinam habet S. Thom. de pot. quaest. 3. art. 4. ad 7. & Capreol. in 2. distinct. 1. quaest. 2. ad 7. Aureol. contra quartam concl.

Secundò obseruanda est diligenter doctrina responsionis ad tertium argumentum, quam latius extendit author de pot. quaest. 3. art. 1. ad septimum, & explicat, ac defendit Capreolus in 2. distinct. 1. quaest. 2. ad argumentum, & confirmationes, & replicationes Aureoli contra quartam conclusionem. Exponit autem S. D. in ea responsione dictum illud Boetij: Entis ad non ens, non est aliquis ordo, de ordine determinatæ proportionis, vel de ordine qui fit realis relatio, quæ inter ens est, non ens esse non potest. Vbi verò talis est ordo,

Hb 4 ordo,

ordo, nullum esse necesse est extremis communefubiectum, nisi secundum imaginationem, vt ait S. Thom. in art. 2. dicta quasi. de potentia in cap. quem locum notat & refert ad verbum Capr. in allegata q. & resp.

Creationis diffinitio

Ex dictis, ac prænотatis colligi facillè potest non solum creationis diffinitio, sed etiam legitima eius intelligentia. Est enim creatio productio, siuè emanatio totius entis ex nihilo. Cuius non solum singulæ partes habentur in textu, sed etiam ipsa tota diffinitio concluditur in fine corporis. Prima particula, quæ ponitur loco generis, est productio, siuè emanatio, ad designandum creationem hic sumi tam actiue, quam passiuè, & vtrique conuenire diffinitionem hanc. Vnde etiam in titulo proponitur quæstio de creatione actiua, significata verbo creare: in corpore verò respondet de emanatione, qua passiuè productio significatur; eadem enim responso proposito quæstio satisfacit in vtroque sensu. Reliquarum verò partium sensus perspicuè patet ex dictis.

Alia potest etiam afferri creationis diffinitio ex doctrina secundæ præcedentis quæstionis articuli collecta, videlicet: Creatio est productio entis in quantum ens. Cuius intelligentiam nobis etiam aperient in præcedenda articulo quinto. Sit igitur nobis hæc.

Conclusio. nra.

PRIMA CONCL. Creatio est productio entis ex nihilo.

SECUNDA CONCL. Præpositio ex in diffinitione creationis posita dupliciter sumi potest. Vno modo affirmatiue, & sic designat ordinem eius, quod est ad non esse præcedens. Alio modo negatiue, & sic negat ordinem, adeo, vt sit sensus: fit ex nihilo, id est non ex aliquo tanquam ex materia.

Argum. Solus.

CONTRA primam concl. sunt argumenta Aureoli apud Capr. in 2. dist. 1. qu. 2. contra 4. eius conclusionem ibi flucta. Contra eandem concl. sunt argumenta, quæ profert & soluit Zum. in dicto a. 3.

Obi. 1. cont. 2. concl.

CONTRA secundam concl. argumentatur Molina. Primò. Secundum Ansel. in Monologio cap. 8. pars illa ex nihilo exponenda est negatiue, ita vt sensus definitionis sit: Creatio est productio rei non de aliquo; ergo non denotat ordinem termini à quo, quasi præcedere debeat terminum ad quem. Respond. primò Ansel. per eam expositionem velle solum excludere realem ordinem ad materiam, vel terminum præcedentem. Secundò dico nullam esse consequentiam. Non enim excludit aliam expositionem, quæ rationis ordinem tantum admittit.

Obi. 2.

Secundò. Ad rationem propriam termini à quo requiritur subiectum, cui primò insit terminus à quo, atque adeo à quo expellatur ratio termini à quo per aduentum termini ad quem. Respond. hoc argumentum esse replicam Aureoli apud Capr. loco citato, cui respondet Capreol. dicens, non vbiunque est talis ordo requiri commune subiectum, siuè substratum propriè loquendo vtrique termino, nisi sit ordo realis, qualis non est inter ens & non ens, vt manifestè docet S. Thom. in dicta q. 3. de pot. art. 2. in cap. & in art. seq. in respons. 2.

Obi. 3.

Tertio. Ad rationem creationis per accidens est quòd non esse rei, quæ producitur, duratione antecedit rem ipsam, dummodo talis res non producat de aliquo; ergo Antecedens probatur; quoniam id solum necessarium est ad creationem, quæ cum noui-

tate essendi sit: potuit autem aliquid esse creatum à Deo ab æterno. Respond. nullam esse consequ. vt enim sit ordo rationis entis ad non ens, non requiritur, vt non esse duratione præcedat, sed sufficit naturæ prioritas, non positiue, sed negatiue sumpta per hoc significata, quod dicitur ens creatum ex se non habere esse: Quælibet enim res à Deo creata sibi derelicta non habet esse; ergo prius natura illi conuenit non esse, quam esse. Probatur sequela; quia esse conuenit illi ab intrinseco, s. ab efficiente, non autè ex se, vt hic etiam aduertit Vasquez.

Solus.

CONTRA eandem concl. argumentatur Zumel. Obi. 4. Ordo affirmatiuus exposcit existentiam vtriusque extremi; ergo talis ordo reperiri non potest inter nihil & ens. Resp. antec. verum esse de ordine reali, non autem de ordine secundum rationem, secundum quem ordinem indifferenter dici potest ens habere ordinem ad nihil, & è contras dicit enim ordo relatione formaliter mutuum. Quare frustra laborat Ripa contra Val. & alios.

Ripa labor vanus.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Verum Deus possit aliquid creare.

AD Secundum sic proceditur. Videtur, quòd Deus non possit aliquid creare; Quia secundum Philosophum 1. Physic. Antiqui philosophi acceperunt vt communem conceptionem animi, ex nihilo, nihil fieri. Sed potentia Dei non se extendit ad contraria primorum principiorum, vt potest, quod Deus faciat, quòd totum non sit maius sua parte: vel quòd affirmatio, & negatio sint simul vera, ergo Deus non potest aliquid ex nihilo facere vel creare.

239

2. dist. 1. q. 1.

4. 2. 3. 4.

d. 37. q. 1. a.

1. Et 2. cõ.

c. 6. 15.

56. Ep. q. 9.

2. a. 16. cor.

7. Ten. 34.

tom. 2.

2 Præterea. Si creare est aliquid ex nihilo facere: ergo creari est aliquid fieri. Sed omne fieri est mutari: ergo creatio est mutatio. Sed omnis mutatio est ex subiecto aliquo, vt patet per diffinitionem motus. Nam motus est actus existentis in potentia. ergo est impossibile aliquid à Deo ex nihilo fieri.

Li. 3. Ph. 4.

6. tom. 2.

3 Præterea. Quòd factum est, necesse est aliquando fieri. Sed non potest dici, quòd illud, quòd creatur, simul fiat, & factum sit: quia in permanentibus, quòd sit non est: quòd autem factum est, iam est: simul ergo aliquid esset, & non esset. Ergo si aliquid sit, fieri eius præcedit factum esse. Sed hoc non potest esse, nisi præexistat subiectum, in quo sustentetur ipsum fieri. Ergo impossibile est aliquid fieri ex nihilo.

4 Præterea. Infinitam distantiam non est pertransire. Sed infinita distantia est inter ens, & nihil. Ergo non contingit ex nihilo aliquid fieri.

Sed contra est, quòd dicitur Gen. 1. In principio creauit Deus cælum & terram, vbi dicit glo. quòd creare est aliquid ex nihilo facere.

Matetur ex

Beda super

hunc locum.

Respondet. Dicendum, quòd non solum est impossibile à Deo aliquid creari, sed necesse est ponere à Deo omnia creata esse, vt ex præmissis habetur. Quicquid enim facit aliquid ex aliquo, illud ex quo facit, præsupponitur actioni eius, & non producitur per ipsam actionem. Sicut artifex operatur ex rebus naturalibus, vt ex ligno, & are, quæ per artis actionem non causantur, sed causantur per actionem naturæ. Sed ipsa natura causat res naturales quantum ad formam, sed præsupponit materiam. Si ergo Deus nõ ageret nisi ex aliquo præsupposito; sequeretur, quòd illud præsuppositum non esset causatum ab ipso. Oportet autè supra, quòd nihil potest esse in entibus, quòd non sit à quo præcedit. Deo, qui est causa vniuersalis totius esse. Vnde necesse est.

4. 1. 1. 2.

est